

vodník, hejkal a jiní

Minikonference k výstavě
hluboká voda, nejhlubší les
16. 9. 2022, 14–20h

www.hlubokavoda.cz
www.horackagalerie.cz

Kraj Vysočina

1. Petr Janeček:

Démonické bytosti české tradice

Úvodní prezentace shrne základní vlastnosti české folklorní démonologie a představí její základní postavy v širším evropském kontextu. Démonické či numinózní pověsti, tedy vyprávění o údajném setkání člověka s nadpřirozenem, představovaly ještě před několika desetiletími jeden z hlavních žánrů ústní tradice. Dnes mají své vitální pokračovatele v podobě duchařských povídek a příběhů o setkání s UFO a paranormálními jevy. Příspěvek se zaměří na archaičtější vrstvu těchto vyprávění.

Petr Janeček je pražský etnolog a folklorista. Působí na Ústavu etnologie FF UK v Praze, v minulosti působil jako vedoucí Etnografického oddělení Národního muzea. Je autorem čtyřdílné komentované série městských legend a fám Černá sanitka, která se dočkala televizního, rozhlasového a divadelního zpracování, sbírky duchařských povídek Krvavá Máry a monografie Mýtus o pérákovci. Městská legenda mezi folklorem a populární kulturou, která se letos dočká upraveného vydání v USA.

2. Markéta Hejkalová:

Dům pod náměstím

Čtení z nového románu, který vypráví mj. o historii Hejkalova obchodu s potravinami, a představení dalších aktivit firmy Hejkal.

Markéta Hejkalová je spisovatelka a překladatelka finské literatury. Pracovala jako konzulka na českém velvyslanectví v Helsinkách a byla členkou světového výboru PEN klubu. Žije v Havlíčkově Brodě, pořádá Podzemní knižní veletrh a pomáhá manželovi provozovat obchod s potravinami a kavárnu. Napsala řadu knih, které byly přeloženy do několika světových jazyků. Nejnovější román Dům pod náměstím zpracovává historii rodinné firmy a vyšel v nakladatelství Host.

3. Petr Janeček:

Hejkal a divý muž v kontextu folklorní démonologie

Prezentace představí jednu z nejzáhadnějších postav domácí folklorní démonologie: hejkala či divého muže. Představeny budou jeho nejvýznamnější polohy v démonologických pověstech a jeho dynamický vztah k příbuzným konceptům jak u nás (divá žena, divoký hon, strážci hor jako je Fabián či Krakonoš), tak v zahraničí (lešij, pozdně středověcí diví muži, Green Man).

4. Jan Pohunek:

Krakonošova družina

V českých a německých pověstech vystupují různí duchové, kteří se podobají Krakonošovi. Mají vlastní jména, jsou považováni za strážce svého regionu a vyprávějí se o nich četné příběhy. U většiny z nich je možné vysledovat souvislost s obecnějšími nadpřirozenými bytostmi, jako jsou rozliční lesní děsové, vládci permoniků nebo i revenanti. Příspěvek představuje některé tyto postavy a také cesty, jakými se ubíral jejich vývoj.

Jan Pohunek je etnolog a folklorista. Vedoucí Etnografického oddělení Národního muzea a kurátor sbírek řemesel, bydlení, zemědělství a trampingu. Zabývá se především současným slovesným folklorem, historií tramského hnutí a pověstmi, které se vztahují k mimoměstské krajině. Příležitostně píše také beletrii a jeskyňář.

5. Lenka Lee:

Zahrádka ďáblova i boží: středověké bestiáře jako zdroje inspirace

Středověký bestiář navazuje na antickou tradici, která sahá od ezopské bajky přes Aristotela a Plinia k Fysiologu, pozdně antickému spisu neznámého autora, který popisuje reálných i bájných bytostí, kamenů a rostlin spojil s alegorickými výklady v duchu křesťanské tradice. Text se těšil velké oblibě a stal se inspirací pro díla nejen středověká, ale i současná. V přednášce se zaměříme na formální a obsahové proměny literatury reflektující vlastnosti bytostí pozemských, bájných i jiných a jejich alegorické významy v minulosti i dnes.

Lenka Lee zkoumá zvířecí i jiné alegorie a proměny jejich funkce od antiky po současnou populární kulturu, zabývá se středolatinскими texty z okruhu dvorské lásky a popisuje některé dílčí oblasti estetiky každodennosti zaměřující se zvláště na vlivy subkultury hipsterů, tradice hnutí The Arts and Crafts, folklorismu a flanérství. Působí na Seminárii estetiky FF MU jako odborná asistentka.

6. Martin Jiroušek: A utopím vás všechny! Vodník jako stav myslí.

Utonulí, asi jediný konkrétní pozůstatek po případné operaci bytosti vodník naznačují ledacos... Lapání po vzduchu, vypouštění andělíčků, stahování do hlubin, vodní víry, splavy i bahniska, hnilobný rozklad a světélkování. Vodníka netřeba vidět, aniž bychom neviděli jeho očima, je totiž jeden z nás, zlomyslný, poťouchlý, uštěpačný, masožravý, nevycválaný a hamižný. Zelená mha, sexuální predátoři i kocovina.

Martin Jiroušek je znalec hororu, filmový kritik a historik, publicista pocházející ze vzdáleného ukrajinského rodu. Autor a editor publikací Fantasmagoriana, Černý bod a Fialoví ďáblí. Slezan mapující poetiku hrůzy v evropské kultuře od 19. století, vampyrolog a antikvář podílející se například na výstavách Edgar A. Poe, H. P. Lovecraft, Karásek ze Lvovic potkává vlkodlaky aj.

7. Václav Jirásek: Divé archetypy ve vlastní fotografické tvorbě

Václav Jirásek pohovoří o východiscích k divému muži ve svém díle (zejména z období skupiny Bratrstvo) a přiblíží svou dlouhodobou fotografickou práci na Valašsku („létání Mikulášů“).

Václav Jirásek je fotograf, ač původním vzděláním malíř. V roce 1989 byl spoluzakládajícím členem skupiny Bratrstvo. Velkým Jiráskovým tématem jsou industriální prostory (Industria, 2006). Inspirují jej jevy související s tradicemi či s mystériem smrti, jevy na rozmezí reality a fikce. Řadu let fotografuje během lidových slavností a masopustu masky, jak u nás - především na Valašsku - tak během svých cest po Mexiku, Španělsku, Řecku atd. Téma maska a smrt je pro něj fascinujícím tématem dlouhodobě, stejně jako téma divého muže a mnohá další.

